

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 29 augustus 2014 inzake informatie over de afschaffing van loting bij numerusfixusopleidingen (Kamerstuk 31 288, nr. 399).

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoudsopgave

- I **Vragen en opmerkingen uit de fracties**
 - 1. **Algemeen**
 - 2. **Achtergrond**
 - 3. **Proces**
 - 4. **Keuze op hoofdlijnen**
 - 4.1 Rol medezeggenschap bij vormgeven toelatingsprocedure
 - 4.2 Transparantie
 - 4.3 Aantal selectieprocedures per jaar
 - 4.4 Eigen bijdrage toelatingsprocedures
 - 5. **Hoe nu verder**
- II **Reactie van de Minister**

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Algemeen

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister betreffende de afschaffing van de centrale loting bij opleidingen die een numerus fixus hanteren. De leden delen de mening van de Minister dat een betere match tussen (toekomstig) student en opleiding van belang is voor student en onderwijsinstelling. Deze leden hebben nog wel enkele vragen.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van voorliggende brief. Zij hebben hierbij enkele vragen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister waarin zij haar voornemen toelicht om de loting af te schaffen bij de numerusfixusopleidingen. Alhoewel deze leden de ambitie van de Minister delen om te komen tot een betere match tussen student en opleiding, hebben zij nog wel een aantal vragen.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het besluit van de Minister om de centrale loting bij numerusfixusopleidingen af te schaffen. Deze leden steunen deze keuze, maar willen wel een paar kanttekeningen plaatsen, waarbij rekening moet worden gehouden bij het afschaffen en de invoering van decentrale selectie.

2. Achtergrond

De leden van de PvdA-fractie lezen dat door het afschaffen van de centrale loting in de Wet kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs¹ de selectie op basis van inhoudelijke criteria zal plaatsvinden. De leden vragen in hoeverre selectie van studenten op basis van inhoudelijke criteria betere resultaten oplevert. Welke inhoudelijke criteria zijn bewezen effectief met betrekking tot de bijdrage aan studiesucces? Zij vragen tevens hoe de Minister ervoor gaat zorgen dat onderwijsinstellingen gebruik maken van *evidence-based* selectiecriteria om studenten te selecteren. Verder lezen de leden dat de selectie op basis van het cijferlijst wordt afgeschaft. De leden vinden dit een goede ontwikkeling mits de prikkel bij leerlingen om uitmuntende resultaten te halen niet zal verdwijnen. In de brief aan de Kamer wordt de verwachting uitgesproken dat ook in de toekomstige situaties studenten met goede eindexamencijfers zullen worden toegelaten, de leden vragen waar deze verwachting op gebaseerd is. Op welke

¹ Stbl. 2013, nr. 298

wijze zullen leerlingen geprikkeld worden om te blijven streven naar uitmuntende resultaten, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de SP-fractie vragen naar de ontwikkeling van numerus-fixusopleidingen. Uit een eerder advies van de Onderwijsraad² blijkt dat het aantal opleidingen met een numerus fixus de afgelopen jaren enorm is toegenomen. Over de afgelopen tien jaar gaat het om bijna een verviervoudiging. Deze leden vragen de Minister toe te lichten waar deze stijging door wordt veroorzaakt en of zij dit een wenselijke ontwikkeling acht.

Waaruit gaan de nadere voorwaarden bestaan die de Minister bij ministeriële regeling wil vastleggen en in hoeverre past dit in haar wens om de invulling van de decentrale selectie aan de onderwijsinstellingen te laten? Deze leden zien op dit punt graag een nadere toelichting.

De leden van de CDA-fractie vragen ook een nadere toelichting op de nieuwe voorwaarden die gaan meetellen bij de selectie. Deze leden zijn het met de Minister eens dat het goed is om breder te kijken naar cognitieve en non-cognitieve eigenschappen. Dit doet recht aan het feit dat studiesucces door diverse factoren wordt beïnvloed, zoals persoonlijkheidskenmerken, eerdere onderwijsprestaties, motivatie van de aspirant-student en organisatiekenmerken van de opleiding. Toelating kan volgens de Minister niet uitsluitend betrekking hebben op het criterium eindexamencijfers.

Deze leden vragen de Minister of zij kan aangeven of het huidige systeem van loting leidde tot veel studie-uitval en wat de knelpunten van het huidige systeem waren, waar dit systeem een oplossing voor biedt. Kan de Minister aangeven, nu de automatische plaatsing van scholieren met een gemiddeld eindcijfer van acht of hoger vervalt, of je met een dergelijk gemiddeld eindcijfer wel hoger scoort binnen de criteria, bijvoorbeeld door een zwaardere weging aan deze factor te geven? Ook vragen zij wat er gebeurt met de zogenaamde ministersplaatsen voor studenten in Caribisch Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Wat was de reden voor het instellen van deze ministersplaatsen en waarom is deze reden niet meer valide, zo vragen de voornoemde leden.

Deze leden lezen dat de loting wordt afgeschaft om te zorgen voor een betere inhoudelijke match tussen student en opleiding. Hierbij wordt niets gezegd over de totale capaciteit van opleidingen. Deze leden vragen of de huidige wijze van vaststellen van de capaciteit hetzelfde blijft en hoe dit op een decentrale wijze wordt toegepast. Op welke wijze sturen overheid en medische universitaire faculteiten op de capaciteit van (vervolg)opleidingen gericht op de reële zorgbehoefte en dus in het belang van de samenleving? Deze leden vragen daarnaast of de Minister kan ingaan op de opmerking van de KNMG³ dat er tot op heden weinig bewijs is dat door decentrale selectie de kwaliteit van de student en de toekomstige arts toeneemt.

De leden van de D66-fractie merken op dat het afschaffen van de centrale loting niet moet leiden tot instelling van de numerus fixus als oneigenlijk instrument voor selectie. Het moet echt gaan om specifieke opleidingen of opleidingen met een beperkt aantal plekken. Deze leden menen dat goede voorlichting en matching het eerste geëigende middel is.

3. Proces

De leden van de SP-fractie vragen de Minister de verschillende standpunten van de verschillende onderwijskoepels toe te lichten.

² Kamerstuk 33 750-VIII, nr. 100

³ KNMG: Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister om aan te geven wat de VSNU⁴, de Vereniging Hogescholen, ISO⁵ en LSVb⁶ vinden van het voorstel van de Minister. Op welke punten hebben zij bezwaren en wat is hun alternatief op dat punt, zo vragen deze leden.

4. Keuze op hoofdlijnen

4.1. Rol medezeggenschap bij vormgeven toelatingsprocedure

De leden van de PvdA-fractie lezen dat de onderwijsinstellingen de inhoudelijke invulling van de selectieprocedure en -criteria zullen bepalen. De leden vragen hoe de Minister gaat waarborgen dat de gestelde criteria in overeenstemming zijn met de Wet kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs. Ook vragen de leden welke rol de inspraak en de medezeggenschapsraden spelen in de vormgeving van de selectieprocedure en -criteria. Is een adviesrecht van de medezeggenschapsorganen hierin afdoende? Deze leden horen graag van de Minister of zij van mening is dat het initiatiefrecht hier van toepassing kan zijn en zo nee, waarom het initiatiefrecht niet van toepassing kan zijn. De leden vinden dat de verschillende medezeggenschapsorganen, zoals medezeggenschapsraad en de opleidingscommissies het beste bekend zijn met een opleiding en zij het beste kunnen oordelen over de meest toepasselijke wijze van selecteren. Zij vragen of de Minister deze opvatting deelt. Daarnaast horen de eerder genoemde leden of de medezeggenschapsorganen ook inspraak hebben op het bepalen van de kosten van de selectieprocedures en vragen of het toekennen van een instemmingsrecht hierbij volgens de Minister een optie is.

De leden van de D66-fractie zien een belangrijke rol weggelegd voor de studentvertegenwoordigers in de medezeggenschap om de toelatingsprocedure eerlijk en transparant in te richten. Hoe worden zij hierbij betrokken, zo vragen deze leden.

4.2 Transparantie

De leden van de PvdA-fractie lezen dat er in de brief wordt gesteld dat er van onderwijsinstellingen wordt verwacht dat ze transparant zullen zijn over de selectieprocedure. De leden zijn van mening dat de aankomende studenten een goed beeld moeten krijgen over de selectieprocedure van een onderwijsinstelling, zodat ze een weloverwogen keuze kunnen maken. Ook met betrekking tot de studievoorzichting die van belang is voor de aanmelddeadline voor een studie die een toelatingsprocedure hanteert. De leden vragen dan ook hoe de Minister erop gaat toezien dat instellingen medio 2016 hun selectiecriteria op orde hebben. Wat zijn de gevolgen voor instellingen die hun toelatingseisen dan nog niet op orde hebben, zo vragen zij. Worden die instellingen dan uitgesloten van de mogelijkheid tot decentrale selectie? En zo nee, op welke wijze wordt er dan gegarandeerd dat aankomende studenten niet de dupe worden van ondeugdelijke selectieprocedures, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de CDA-fractie vragen een nadere toelichting op de nieuwe decentrale selectie. De leden vragen de Minister aan te geven wat de ervaringen zijn met de huidige decentrale selectie. Wordt de voorgestelde decentrale selectie door de instelling zelf uitgevoerd en zo ja, bestaat er dan een kans dat sommige factoren bij de ene instelling zwaarder wegen dan bij de andere instelling zodat er alsnog geen sprake is van gelijke

⁴ VSNU: Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten

⁵ ISO: Interstedelijk Studenten Overleg

⁶ LSVb: Landelijke Studenten Vakbond

kansen voor alle studenten? Zij vragen hoe de Minister gaat bevorderen dat de instellingen transparante informatie hierover verspreiden. Zou de Minister in haar antwoord willen meenemen dat de studentenorganisaties nu kritiek hebben op de informatievoorziening vanuit de instellingen op dit punt die volgens hen verre van transparant is, zo vragen de eerder genoemde leden.

De leden van de D66-fractie vinden het essentieel dat de toelatingsprocedure voor de studenten helder, eerlijk en transparant is. Duidelijk moet zijn op basis van welke punten geselecteerd wordt en ook moet voor afgewezen studenten helder zijn waarom zij niet zijn geselecteerd.

4.3 Aantal selectieprocedures per jaar

De leden van de PvdA-fractie lezen dat het aantal selectieprocedures per jaar nu wordt gesteld op maximaal twee numerusfixusopleidingen, dit kan ook dezelfde opleiding zijn op twee verschillende instellingen. De leden vragen of de Minister kan onderbouwen hoe deze maximering van het aantal selectieprocedures zich verhoudt tot de matchingsprocedure.

De leden van de SP-fractie vragen de Minister in hoeverre de keuzevrijheid van een student wordt beperkt door het aantal keer dat hij of zij aan een selectieprocedure kan meedoen te maximeren en of zij haar besluit verder kan toelichten.

Tot slot vragen de leden van de CDA-fractie de Minister te bevestigen dat er in het nieuwe systeem minder mogelijkheden zijn voor de studenten om mee te doen aan een selectie voor een numerusfixusopleiding. Zij vragen tevens of de Minister nog een nadere toelichting kan geven op het aantal selectiemomenten en het vervroegen van de deadline van mei naar januari. Wat zijn de praktische gevolgen hiervan voor de studenten en wat gebeurt er met hun inschrijving als zij onverhoopt zakken voor hun examens? Telt deze inschrijving dan wel mee, zo vragen de voornoemde leden.

4.4. Eigen bijdrage toelatingsprocedures

Verder lezen de leden van de PvdA-fractie dat er in de Wet kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs is vastgesteld dat er een eigen bijdrage mag worden verwacht van de studenten voor de selectieprocedure. Er kan verwacht worden dat een betere match zorgt voor minder uitval tijdens de studie, wat (op termijn) instellingen een besparing oplevert vanwege toegenomen studiesucces. De leden vragen in hoeverre deze rendementswinst de bijdragekosten van het selectieprocedure overstijgt en in hoeverre dit door onderwijsinstellingen wordt meegenomen in de berekening van de bijdragekosten. In de brief aan de Kamer geeft de Minister zelf aan dat de voorkeur uitgaat naar de situatie waarin de bijdragekosten nul euro bedragen of beduidend lager liggen dan de genoemde 50 tot 100 euro. Echter, de leden vragen tot in hoeverre dit in de praktijk zal voorkomen. Immers, de bijdragekosten zijn een eenvoudige bron van inkomsten voor scholen waar controle over de daadwerkelijke kosten ontbreekt. Zij vragen of de Minister ervoor kan zorgen dat onderwijsinstellingen hun keuze kunnen onderbouwen (een «pas toe of leg uit»-principe). In hoeverre is er door de Minister een richtlijn opgesteld voor de onderwijsinstellingen waarbij wordt voorkomen dat de onderwijsinstellingen de maximale bijdrage vragen van studenten, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de SP-fractie vinden dat met het invoeren van een eigen bijdrage een onnodige financiële drempel wordt opgeworpen. Wanneer een instelling het maximale bedrag hanteert, loopt dat bij meerdere

aanmeldingen op tot wel 300 euro. Deze leden dringen er dan ook op aan de eigen bijdrage voor inschrijving voor de selectieprocedure niet in te voeren.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Minister aangeeft dat de kosten voor de toelating waarschijnlijk tussen de 50 en 100 euro zullen gaan liggen, maar er bij voorkeur geen kosten worden doorberekend aan de student. De Minister geeft aan dat zij liever heeft dat de instellingen deze kosten in het geheel niet doorberekenen. Zij vragen hoe de Minister dit gaat bewerkstelligen en wat zij gaat doen als de instellingen hogere kosten gaan vragen voor het toelatingsonderzoek. Deze leden verwijzen naar de ervaringen met de kosten voor het instellingsgeld die behoorlijk omhoog zijn gegaan (en zonder onderbouwing) voor een aantal studies.

5. Hoe nu verder

De leden van de PvdA-fractie vragen hoe het zogenaamde «fileprobleem», waarbij de plaatsing van studenten pas verder kan gaan als andere studenten zich afmelden, zal worden opgelost wanneer het zich voor doet. Zij vragen of de Minister hier nadere toelichting op kan geven. In hoeverre worden studenten dan alsnog met een centrale selectie geconfronteerd en wat zouden de gevolgen hiervan voor studenten zijn? Krijgen studenten dan bijvoorbeeld een opleidingslocatie toegewezen, zo vragen deze leden.

Verder vragen de leden van de SP-fractie of afgewezen studenten in bezwaar kunnen gaan, en op welke wijze een eventuele bezwaarprocedure is of wordt vormgegeven. Zijn instellingen verplicht een dergelijke procedure te organiseren? Deze leden vragen welke gevolgen de eventuele invoering van het leenstelsel heeft op de student die na een (of meerdere) afwijzing in een later jaar toch wel wordt toegelaten. Wordt er een regeling getroffen waardoor deze student de opgebouwde schuld wordt kwijtgescholden van de tweede keuze studie, waar hij of zij inmiddels aan was begonnen, zo vragen de voornoemde leden. Deze leden vragen de Minister verder in te gaan op de mogelijkheid van centrale plaatsing. Wordt deze optie ook door de in de brief aan de Kamer genoemde werkgroep verder uitgewerkt, zo vragen de voornoemde leden.

II Reactie van de Minister